

Skolen og samfundet

1. APRIL 1972 TIL 31. MARTS 1973

Af lektor, dr. pæd. GUNHILD NISSEN

1972. 4.4. Dagbladet »Børsen« meddeler Dansk Arbejdsgiverforenings vedtagelse om for fremtiden at gå mere aktivt ind i udviklingen af det ny uddannelsessystem. Bladet bringer et interview med kontorchef Erik Tøttrup, foreningens uddannelsesafdeling, om formålet hermed. 7.4. Folketinget vedtager lov om udvidelse af undervisningspligten m. v. Imod stemte ingen, men Venstre samt 1 konservativt medlem undlod at stemme. (Lov nr. 121 af 17. april). 20.4. Flere dagblade bringer omtale af den netop udsendte fjerde trivselsrapport fra Glad-saxe kommunes skolevæsen. Den rummer spændende perspektiver, bl. a., at valgfrihed under den nuværende skolestruktur betyder flere eksamenssøgende, at under de gældende skoleforhold trives eksamenssøgende bedst, at større skoler giver dårligere trivsel, mens klassestørrelsen ingen forskel gør for dette forhold. 25.4. Dagbladet »Politiken« omtaler en aktivistgruppes oprettelse af en »skulkeskole« i Studenter-samfundets lokaler i Gothersgade i København, et fristed for børn, der pjækker fra skole.

13.5. På foreningen »Skole og Hjem«s landsmøde vedtager de ca. 200 deltagere en resolution imod udvidelsen af undervisningspligten, imod den integrerede seksualundervisning og imod ophævelsen af forældrenes ret til at fritage børn fra religionsundervisning, dersom de ikke er medlemmer af et andet trossamfund end den danske folkekirke. Endvidere protesteres mod nedlæggelse af små skoler og kræves øgede tilskud til friskoler. 14.5. Stenhus Kostskole, Holbæk, kæmper imod undervisningsministeriet for at bevare sine nu gennem 60 år praktiserede 40-minutters lektioner. Ministeriet kræver 50-minutters lektioner indført. 23.5. Regeringens spareplaner (forelagt folketingets spareudvalg) omfatter bl. a. nedskæring af folkeskolens løntimeforbrug, generelt højere klassekvotienter, færre deletimer og valgfri hold. Også høj-skoler, friskoler og erhvervsuddannelser rammes. 21.5 og flg. dage. Dagspressen omtaler Kommunernes Landsforenings (K. L.) omfattende debatoplæg vedrørende bl. a. skolestyrelsens opbygning: skolekommis-

sionen bør afskaffes, og vedrørende den danske uddannelsesstruktur i dens helhed: den nuværende mangel på fleksible overgangsmuligheder mellem uddannelsesforløbene bevarer gældende sociale skel. 27.5. Folketinget vedtager lov om erhvervsfaglige forsøgsuddannelser, som skal vise vej bort fra mesterlæren. 30.5. For Roskilde ny boligkvarter planlægges iflg. »Roskilde Tidende« 1-sporede skoler for 0.-6. årgang i tæt tilknytning til børnenes bolig og samling af de ældste årgange i 3-sporede skoler.

1.6. Til »Kristeligt Dagblad« udtaler UM Knud Heinesen, at lovforslag om folkeskolen er færdigudarbejdet og snarest vil blive udsendt til høring i skoleverdenens organisationer. Derimod vil folketinget først få forelagt et forslag i næste samling. 2.6. Dagbladet »Børsen« kræver i en leder, at de rette autoriteter beforder »Historiebogen« (svensk forsøg på marxistisk historieskrivning for børn) ud af den danske folkeskole. – På K. L.s årsmøde udtaler UM Knud Heinesen sig til fordel for et overordnet permanent uddannelsesråd på højst 20 medlemmer tilknyttet ministeriet, med underordnede råd for de enkelte direktorater. 4.6. Foranlediget af »Børsen«s omtale af »Historiebogen« stiller folketingsmedlem Flemming Jensen (kons.) det spørgsmål til undervisningsministeren, om han finder det i overensstemmelse med folkeskolens formålsparagraf, at visse skoler anvender denne bog. 9.6. Ministeren svarer med at henvise til et tidligere berammet udvalg til »anmeldelse« af skolebøger og kalder selv bogen for »en forenklet, indtil forvrængning ensidig fremstilling . . .«. 14.6. Lærere og elever ved Danmarks Lærerhøjskoles afdeling i Skive protesterer i åbent brev til folketinget, UM m. fl. mod planerne om yderligere skolecentralisering. 16.6. Fra årsmøde for Foreningen af børne- og ungdomsværn i Ringkøbing amt refereres en række udtalelser, der peger på, hvilke ændringer folkeskolen må gennemgå for at varetage de glemte og handicappede børns tarv, herunder ændring i læreruddannelsen og personale-sammensætning, opbrydning af de faste lektionslængder, og der peges på nødvendigheden af at løse de sociale og undervisningsmæssige opgaver under et.

28.7. Pressen orienteres på et pressemøde om UM Knud Heinesens Udkast til en reform af folkeskolen. Af udkastets hovedpunkter må nævnes: eksamen afskaffes og erstattes med personlige lærerudtalelser; skoleforløbet skal være udelt, idet heller ikke niveaudeling indenfor de enkelte fag skal kunne finde sted. Blandt dagspressens overskrifter

giver følgende et indtryk af, hvilke punkter opmærksomheden samler sig om, og hvordan udkastet umiddelbart modtages: »Stor fornyelse«, »realen væk«, »folkeskolen skal være demokratisk«, »politisk sprængstof«, »udelte klasser«, »nye fag«, »folkeskole uden karaktergivning«, »hvad vil reformen komme til at koste?« 29.7. Til Berlingske Tidende udtrykkes skepsis og bekymring over udkastets afskaffelse af eksamen, fra DLFs formand Jørgen Jensen, kontorchef Erik Tøttrup, Dansk Arbejdsgiverforening, og folketingsmedlem (kons.) Ellen Strange Petersen. Overfor Politiken giver Gymnasieskolernes Lærerforening samt skoleelevernes repræsentant udtryk for glæde over planen. I de følgende dage og uger kommenteres udkastet meget udførligt og livligt fra alle sider, og herunder er det eksamens afskaffelse og indførelse af lærerudtalelser der fremkalder flest kommentarer. Også problemerne omkring udelte klasser behandles hyppigt, samt den manglende frihed for hovedparten af forældre til evt. at fritage deres børn for kristendomsundervisning.

12.8. Prof. C. C. Kragh-Müller, Roskilde Universitetscenter (RUC) har foreslået ophævelse af undervisningspligten, et synspunkt, der i den følgende tid ivrigt diskuteres i dagspressen. 22.8. I folketinget har Mogens Camre (S) spurgt UM, om man vil overveje eventuel fastlæggelse af en overgrænse på 400–600 børn for folkeskolars størrelse. Spørgsmålet motiveres med, at det er almindeligt kendt, at de helt store skoler har et dårligt miljø. 26.8. Vejle Amts Folkeblad bringer et af sommerens utallige angreb på nedlæggelsen af de små skoler på landet. 28.8. Berlingske Tidende oplyser, at »lilleskolernes« antal er fordoblet på 5 år – i alt ca. 2000 børn går på 28 skoler. Endnu 4–5 skoler er under oprettelse. 31.8. Iflg. Venstrepressen udtaler DLFs formand, at foreningen – i enighed med Amtsrådsforeningen i Danmark – har planer om at søge oprettet et skoleforskningsinstitut til støtte ved løsning af skolebyggeriets tekniske og pædagogiske problemer. – Til bladet »Folkeskolen« udtaler rektor Tage Kampmann sig meget kritisk overfor den planlagte læreruddannelse på RUC.

12.9. »Det nødvendige seminarium« står foran start i Madum ved Ringkøbing. 14.9. DLF afblæser en blokade mod RUC vedrørende centrets praktiske læreruddannelse og får til gengæld plads i centrets planlægningsudvalg vedrørende læreruddannelsen. 15.9. Fra Gymnasieskolernes Lærerforening foreligger en meget positiv udtalelse vedrørende udkastet til en folkeskolereform. – UM Knud Heinesen bebuder

snarligt forslag om 12-årigt skoleforløb, hvori skal kunne indgå erhvervsuddannelse. 22.9. Fra DLF foreligger en redegørelse for foreningens syn på skolereformudkastet. Foreningen går her imod afskaffelse af prøver og ønsker frivillige prøver bevaret; den går imod maksimal klassekvotient så høj som 28 og imod udkastets bestemmelse om adgang for andre end seminarieuddannede til at få ansættelse ved folkeskolen.

2.10. Foreningen »Skole og Samfund« afgiver udtalelse til UM om reformudkastet. Den giver tilslutning til prøvers afskaffelse, men vil lægge megen vægt på anvendelsen af interne prøver igennem skoleforløbet. Der ønskes en stramning af de centrale retningslinier for undervisningsplanerne for at modvirke ulemperne ved skoleskift. Ansættelse af andre end seminarieuddannede accepteres, men der henvises til folketingets læreruddannelseslovgivning som en begrænsning for ministerens dispensationsret vedr. ansættelse af ikke-seminarieuddannede til andet end specialopgaver. 16.10. I Herlev Kommune gennemføres for tiden iflg. »Politiken« et forsøg med uddelegering til de enkelte skoler af meget betydelige pengemidler, som skolenævnet skal disponere over. 27.10. DLFs hovedstyreelse ønsker redegørelse fra UM for, på hvilken baggrund der er ydet 5 mill. kr. fra staten til »Det nødvendige Seminarium«. I foreningens repræsentantskab blev der derimod givet udtryk for glæde over dette seminarium som en fornyelse i læreruddannelsen. 28.10. Foran revisionen af skoletilsynsloven foreslår DLF bl. a. skolenævnene afløst af skolebestyrelser, hvor også skolens lærere og øvrige personale er repræsenteret.

1.11. I et interview til »Aarh. Stiftstid.« redegør forfatter og miljøkonsulent Vagn Steen for sine erfaringer med utrygge embedsmænd og utrygge lærere, der anvender henholdsvis love/cirkulærer og lærebøger som rygdækning i stedet for som det tilbud om eller udgangspunkt for frihed, de i vid udstrækning er tænkt at skulle være. 4.11. Delvis som illustration af ovenstående vil kommunaldirektør Vilh. Lønvig, Hedensted, i Vejle Amts Folkeblad hævde, at der i folketingets principbeslutning af 30.5. 1969 ligger et lovpåbud om nedlæggelse af mindre skoler. 6.11. Danmarks Førstelærerforening protesterer mod reformudkastets forslag om at alle skoler skal være fuldt årgangsdelte. 27.11. Dagbladet »Information« bringer en omtale af Socialforskningsinstituttets seneste publikation »Forældre og skole«, der påviser de sociale forholds store indflydelse på børnenes skoleforløb. Af

rapportens konklusion citeres, at resultaterne »først og fremmest er symptomer på manglende overensstemmelse og stor afstand mellem familiens og skolens verden.«

5.12. Et undervisningsministerielt udvalg har iflg. »Aktuelt« afgivet betænkning, hvori der peges på muligheder for at fjerne de sociale skævheder ved børnehaveklassernes elevklientel, nemlig f. eks. oprettelse af legestuer med funktion svarende til fritidshjemmenes. 11.12. »Berlingske Tidende«s leder beskæftiger sig med Det konservative Folkepartis forslag til ny skolestyrelseslov, hvorefter skolenævnenes kompetence skal styrkes. 12.12. Socialistisk Folkeparti har offentliggjort et forslag til skolereform, som opererer med 12 års uddannelsespligt, opfyldt ved 9 år i folkeskolen og 3 år enten i skole eller under uddannelse udenfor skolen. 14.12. Det meddeles i dagspressen, at regeringen har godkendt UM Knud Heinesens forslag til en reform af folkeskolen, som herefter er klar til at blive fremsat i folketinget. Forslaget indeholder en række ændringer i forhold til sommerens »udkast«, bl. a. er lærerudtalelser ved afgang fra skolen opgivet til fordel for en faglig og emnemæssig beskrivelse af elevens undervisningsforløb. Alle forældre, der ikke er medlemmer af folkekirken skal have ret til at få deres børn fritaget for kristendomsundervisning. For børn, der skifter skole åbnes mulighed for at give supplerende undervisning, en foranstaltning der skal støtte skolernes frihed til at arbejde med forskelligartede undervisningsplaner. 18.12. UM udsender cirkulære om den kommunale planlægning af skoleudbygningen, som ændrer retningslinierne i forhold til et 2 år gammelt cirkulære. Det er væsentligst lovforslagets bestemmelser om udelt skoleforløb, men også dets bestemmelser vedr. styring af lærerskematimeforbrug, der betinger ændringerne.

17.1. 1973. I »Politiken« sammenkædes kampen for de små skoler på landet med kampen mod de store i byerne. Det sker gennem et interview med skoleinspektør Henrik Sidenius, Gladsaxe, der har opdelt Værebroskolen i 4 næsten selvstændige skoler, en for hvert spor. – Ved folketingets førstebehandling af skolelovforslaget er der bred enighed om mange hovedpunkter. Stridspunkterne er bl. a. sikringen af de 16–19-åriges uddannelse, til dels set i forbindelse med afskaffelse af afgangseksamen fra folkeskolen, og de små landsbyskolars svage stilling, ikke mindst i forbindelse med kravet om årgangsdeling.

14.2. Børne- og ungdomsorganisationernes samråd fremfører overfor folketingets udvalg for uddannelse og undervisning sine synspunkter imod folkeskolelovforslagets bestemmelser om fritidsundervisning, idet man frygter en monopolisering med negativ virkning på det frivillige fritidsarbejde. En svækkelse af dette arbejde vil kunne føre til ensretning i fritidsarbejdet, og man vil gå glip af den store gratis arbejdskraft. 27.2. Loll.-Falster Folketidende omtaler Nakskov som foregangsby med EDB-undervisning i folkeskolen. Det er et felt, der er i stærk udvikling også andre steder i landet, viser adskillige artikler i dagspressen. – Forældre til åndssvage børn har startet underskriftindsamling for at kræve undervisning for de 3000 åndssvage børn i Danmark, der ingen som helst undervisning modtager trods lovsikret ret hertil. – »Aktuelt« meddeler, at der er dannet en fynsk organisation til bevarelse af småskoler og landsbymiljø. – Iflg. samme blad skal den første pædagogiske doktorafhandling i Danmark forsvares på Danmarks Lærerhøjskole den 28. maj.

1.3. »Berlingske Tidende« meddeler UM Knud Heinesens forslag om, at der skal åbnes fri adgang til Gymnasiet efter 9 års folkeskolegang. Ordningen kan tidligst træde i kraft fra 1974. – Af de børn, der henvises til det københavnske skolevæsens »periodeklasser« er der fire drenge for hver 1 pige, beretter skolepsykolog Anders Leerskov til »Politiken«. 8.3. Skolepsykologernes Landsforening har sendt en henvendelse til UM, i hvilken man gør opmærksom på, at »efter indførelsen af matematik i stedet for regning i begynderundervisningen er der sket en markant stigning i antallet af børn med faglige vanskeligheder«. Foreningen anbefaler en undersøgelse af årsagerne via Folkeskolens Forsøgsråd. – Fra samme forenings møde citeres formanden, skolepsykolog Anders Poulsen, for en udtalelse om, at UM modarbejder den integration af handicappede elever i normalklasserne, som det selv har afstukket en klar linie for: »Vi kan få lærerstillinger, når vi opretter specialklasser, men når vi ønsker at lave læseklubber med støtteundervisning til læseretarderede, der går i normalklasser, kan vi ikke få lærere«. – På Emdrupborg Forsøgsskole i København strejker eleverne som protest mod deres daglige arbejdsvilkår. Strejken indgår i en langvarig strid mellem denne skole og naboskolen Emdrup skole om, hvilken af de to der skal nedlægges til fordel for den anden. I problematikken står spørgsmålet om at genopbygge Emdrupborg sko-

le som forsøgsskole i samarbejde med bl. a. Danmarks Lærerhøjskole som et centralt spørgsmål. 10.3. I forbindelse med regeringens spareplaner må folkeskolereformen ventes udskudt et år.

20.3. I regeringens spareplaner indgår en besparelse på ca. 400 mill. kr. ved nedskæring af skoletimerne fra 50 til 45 minutter. I de følgende dage reagerer folkeskolelærere på en del skoler mod den forventede arbejdsforøgelse – uden tillæg i løn – og mod en forventet pædagogisk forringelse med spontane eller planlagte strejker. Også et større antal elever strejker. DLF protesterer skarpt overfor regeringen, men lægger samtidig afstand til lærerstrejkerne.

30.3. DLF fremlægger overfor spareudvalget et spareforslag, hvor elevernes ugentlige timetal og vikarlønningerne nedsættes, mens der gøres mindre indgreb i lærernes arbejds- og lønningsvilkår.